

pograja, pa bolj za šalo, nego za resnico? Tak bo s časoma enak onim, kateri so mu všeč, dasi ga je tudi sram, da bi je očitno hvalil. Ali si moremo še kaj hujšega od družčin, ljudij misliti? — Ko mu Klinija to potrdi, pristavi Atenčan: Ali bo torej umetnost imela popolno svobodo v taki državi, kjer vladajo dobri zakoni? Ali bo smel umetnik učiti sinove svojih modrih someščanov in sploh vso mladino, karkoli bo njemu delalo veselje, ne meneč se zato, ali jih vzgaja za čednost ali za razbrzdanost? To bi se reklo s pametjo se kregati (Οὗτοι δὲ τοῦτ' ἔχουσιν ἔχει), odgovorita mu soglasno poslušalca.

Podobno govori Platon posebno stoječ na vzgojeslovnem stališču v svojem delu »o državni ustavi ali o pravici«. Ali ni, pravi Sokrat svojim peterim prijateljem, ali ni pri vseh rečeh posebno važen začetek, posebno, ako se gré za mladino in nje vzgojo? Kajti v mladosti je duša posebno sprejemljiva za vsak vtis in dobi podobo, kakoršno jej skoro hočejo vtisniti. Ali bomo torej brez pomisleka do-

volili, da se naša mladina soznanja z vsakim proizvodom pesništva, naj bo obseg kakoršenkoli in pisatelj kdor hoče, in se s tem nasrka mišljenja in načel, ki so pogosto v nasprotju z onimi idejami, katere bi morale, ko odrasejo, vladati njih mišljenje in delovanje? Nikakor ne, mu odgovoré prijatelji, tega ne smemo nikakor dovoliti.

Torej nam je, nadaljuje Sokrat, pesnike natančno nadzorovati in izbirati, ako nam podajo kaj dobrega, drugo vse pa zavreči, kar ni dobro . . . Izmed onih del pa v leposlovju, s katerimi sedaj soznanjajo mladino, jih je prav mnogo, katere nam je odstraniti. Nato Sokrat še enkrat potrdi to misel: Kar človek v svoji mladosti sprejme v svojo dušo, to se neizbrisno vtisne njegovemu srcu in odločuje njegove nazore za vse življenje. Zato treba pred vsem, da umotvori poezije, s katerimi se v tem času peča mladina, v vsakem oziru popolno vstrežajo zahtevam nravnosti in vere.

(Dalje.)

Slovstvo.

SLOVENSKO SLOVSTVO.

(Spisal dr. Fr. L.)

Z veseljem naznanjam tu dve knjige, ki nista vzrastli prvotno na slovenskih tleh, a sta res vredni, da smo ji dobili v roke Slovenci.

„**Rodbinska sreča.**“ Roman. Ruski spisal grof L. N. Tolstoj. Poslovenil P. M. Podravski. V Ljubljani. Založil in izdal J. Giontini. 1889. 12°. Str. 173. Cena 40 kr. — Tu ima čitatelj zgodovino ženskega srca. Junakinja, Marija Aleksandrovna, pripoveduje nam sama svojo zgodovino od takrat, ko jej je umrla mati — deklici stari 17 let —, do svoje mirnejše, zrelejše dóbe, ko živi s svojim možem srečno in mirno, mati dveh dečkov. Mati je zapustila samo njo in še mlajšo sestro, a zapustila jo v skrbnem varstvu vrle Katre, vzgojiteljice Marijine in gospodinje, in pa 36letnega sosedu Sergija Mihajliča. Sergij Mihajlič, res vzoren mož vseskozi, v knjigi izvrstno slikan, prihaja večkrat v stari »Prokovski dom«, dom Marijin, da bi uredil in vodil gospodarstvo osiročenima hčerama. Vsled občevarja sta se čemdalje bolj spoznala, bolj cenila in začela ljubiti. Ko se prepričata o medsebojni ljubezni, zveže ju kmalu zakon v presrečno zvezo; traja pa sreča le nekoliko časa. Menila sta oba,

da jima je treba iti v Petrograd okušat življenje. A dasi sta oba tukaj živela vseskozi zvesta drug drugemu, vendar jima to ni prineslo sreče. Ni bil srečen Sergij Mihajlič, ker mu je presedalo laskanje, s katerim so obsipali njegovo ženo, a tudi njej je grenilo življenje to, da je videla svojega moža nezadovoljnega. Hodila je pač rada na veselice, a vselej je želela ugajati le svojemu možu, le njega je hotela odlikovati v družbah, v katerih so se jej klanjali. Vendar je bilo to povod nekakemu neozdravljivemu domačemu razporu. Medsebojno zaupanje je ponehalo, razmere so postale hladnejše. A skoro jima je šumni svet presedal. Mlada žena je imela sicer še malo pozneje, ko se je zdravila v Badenu, precej veselja nad klanjanjem, s katerim jo je slavila družba, a kmalu jej je vse to popolnoma ogrenila nadležnost »surovega« laškega markeza. Žena si želi domov. Doma je pač mirnejša, a srečna ni, tako se jej zdí, mož ni več prejšnji Sergij. Ko sta oba nekoč na soprogine rojstnem domu, pojasni jej vedno vrli, zvesti in udani mož, da je to prouzročil čas, da se naj temu ne čudi, ker drugače ne more biti. Strastnost je morala ponehati. »stara ljubezen« je ostala le kot »drag spomin«. Tako je končal »roman« pripovedovalke z njenim

možem. — Že iz tega je razvidel čitatelj, da dejanje je tu precej navadno in kar nič zapleteno. Kar se tu godi, utegne se goditi sto in sto drugim. A vendar je znal pripovedovalec temu dejanju dati zanimivosti, v istinito življenje je vpletel tako divno, pa h krati tako nežno poezijo, da mu boža in miri srce, kakor boža hladan vetrič lice v bujni spomladi, ali tolikrat omenjeno slavčevo petje naša ušesa. To izvira od tod, da je ves razvoj dogodkov — zgodovina najprej ženskega in v drugi vrsti možkega srca. Kaže se ti najprej nedolžnost, nedolžna lahkomišelnost dekliškega srca, ki niti samo sebe ne umeva. A kako hitro dozoreva notranjost, kako se razvija, ko postane deklica nevesta! Kako priznava rada svojo srečo, kako se je veseli, veseli — kot nedolžen otrok! Zlasti pa razvija pisatelj vso svojo umetnost, a vedno držeč se narave in istine, ko slika in kaže žensko srce v prvem zakonskem življenju. V tem slikanju je pač glavna moč pisateljeva. Lahko rečemo seveda, da pisatelj tudi ni hotel v dogodkih rabiti kaj nenavadnega, da ne bi obrnil pozornosti od srca na zunanje stvari.

Tako imamo v tej knjizici — rekel bi — dušesloven roman, spisani z nežnim čustvom, zajeman iz rahlega, a vendar krepkega srca, opirajoč se na izkušnjo, na istino, a povzdigneno do vzorne višine prave poezije, vseskozi pa navdahnjen z resnobnim, нравnim in verskim duhom, ki preveva tako blagodejno, kakor čisteč veter, to lepo delo. Tudi tukaj se vzbujajo strasti, močne in nevarne, a krepka volja je ustavi. Tudi naš pesnik pride do prizorov in okoliščin, v katerih bi se drug pisatelj slastno zibal in razkošja ponujal čitatelju, a on pozna нравne zakone in neprisiljeno odklanja tako ponujano priliko. V tem se kaže Tolstoj ne samo izvrstnega pripovednika, ampak značajnega moža, kristijana, kateri hoče značaja učiti tudi čitatelja. Brez dvoma je tudi nekaka »tendenca« v povesti, dasi je pisatelj ni z namenom izrazil, in sicer ta, da pravo srečo nahaja rodbina, nahaja zakonska dvojica v domačem krogu. Prav zato je pač naslov romanu: »Rodbinska sreča«. A v srcu ima tudi nesreča svoje mesto, ker nas uči srečo ceniti; tudi zmote in blodnje med svetom, brepenenje in uživanje, slast in nezadovoljnost, solnce in vihar . . . vse to je nekako naravno v našem življenju, kajti naše srce le tako rado želi tudi goljufive in prazne sreče, a se umiri, kadar je spoznalo praznoto in ničevost.

Tu imamo torej knjigo za rodbino, za zrelega moža in ženo, a tudi za doraslo mladino, kakor je malo enakih. Predaleč bi zašli, ko bi se hoteli tu ozirati na pisatelja samega, na njegova druga dela. Morebiti kaj več o drugi priliki. Tu naj omenjamo samo o prevodu, da je pač premalo opiljen; prevod ne sme biti preveč hlapčevsk, marveč ozirati se mora prelagatelj na posebnost svojega jezika. Dober prevod mora biti tak, da bi smeli o njem reči: Tako bi bil pisatelj sam pisal v našem jeziku. Tu pa nahajamo nekoliko po tuje ukrojenih izrazov, nekaterikrat slabo besedno vrsto, kake tri do štiri »brez da bi« in še par enakih nedovoljenih slabostij. Nekatere malenkosti prištevamo tiskovnim

pomotam. A vse to ne jemlje knjigi vrednosti. — Zunanja oblika je kaj lična in častna za g. Šeber-jevo tiskarno v Postojini. — Tu so pač prepričani, da ima beseda »roman« velik pomen za knjigo, kajti na zavitkovi prvi strani je natisnjena celó pred naslovom.

„George Stephenson“, oče železnic. Po W. Massliebu Vladiboj Šarc. V Ljubljani, 1889. Tisk, založba in naprodaj pri J. Blazniku. 12°. Str. 266. Cena 40 kr. Priznavam rad, da nisem čital mnogo knjig s tolikim zanimanjem in tako zadovoljno, kakor ta v podobo nekake povesti zaviti životopis slovečega »očeta železnic« G. Stephensona. Da izpregovorim najprej o delu samem — ne gledé na to, da je prevod — moram popolnoma priznati in priznavam z veseljem, da je ta knjiga res vredna hvale. Življenje Stephensonovo je zanimivo iz več vzrokov, zato si je lahko misliti, da je zanimiv tudi kaj spretno in zabavno pisani životopis. Naj bi bil gosp. prelagatelj vsaj v opombi dopolnil časovne podatke iz življenja tega velikega moža. Zato naj dostavim tukaj, da se je rodil George Stephenson 9. julija leta 1781 v vasi Wylam, ob reki Tyne, kaki dve milj zahodno od mesta Newcastle. Drugih podatkov ne pogrešamo. V posameznostih, v prizorih, v nekaterih popisih je seveda životopisu pomagala pripovedovalčeva domišljija, toda splošno se ujema vse pripovedovanje z resnico. Da so v celotni životopis, v pripovedovanje dogodkov vpleteni prizori, ki nam značijo junaka, ki nam kažejo razmere: to je knjigi le v zaslugo in v srečo. Kako se mora mlademu človeku širiti srce, ko gleda tukaj še otroka — tako pogumno bojevati se z osodo, in mladeniča, ki ima možat pogum, moža, ki deluje z železno voljo za svojo idejo! Kako mora tako čitanje unemati za neumorno delovanje, kako nas uči ceniti življenje, svoje moči, pridno se učiti, trezno delati! Zlasti pa morajo vsakega ganiti res junaški izgledi otroške ljubezni, katero je imel mladi Stephenson do svojih dobrih starišev. Stephenson je bil tudi veren mož, požrtvovalen za bližnjega, a v dobro stvar je imel neizmerno zaupanje. Ni se dal preplášiti, ako so se mu stavliale še tako hude opovire. Dobra stvar mora zmagati, tako je vedno mislil, in to mu je dajalo neusahljivo potrpežljivost.

Zato je res podal gosp. prelagatelj slovenski mladini hvalevreden dar, da je prevedel in predelal to delce. Prevod ta se še dokaj prijetno in lahko čita. Jezik je tudi večinoma čist, dasi ni brez napak. Treba pač mladim pisateljem nujno priporočati, naj tudi slovensko mislijo, ko slovensko pišejo. Tako sta nastopna stavka pač precej nerodna za slovenska ušesa: »To zadnje bi bilo celo nasvetovano delo znamenito za izmeček (sic! mestu izrodek) najneumnejše domišljije« (str. 158). »Katero skoro vidite uteleščeno (sic!), kako se pelje mimo Vas« (str. 174). Kar nič slovensko ni reči: »Vaše ime nas polni z začudenjem in čišlanjem!« (str. 232). Torej vsekako — mnogo skrbi za dobro slovensko pisavo priporočamo g. prelagatelju, ki je tu pokazal svoj dobri okus, svojo dobro voljo, svojo željo, da bi koristil domovini z izgledom vzetim iz tujine. Koliko da se s tem prizadevanjem